

**Силабус курсу**  
**Фундаментальна та прикладна соціологія**

**Освітній ступінь:** бакалавр  
**Галузь знань:** 03 Гуманітарні науки  
**Спеціальність:** 033 Філософія  
**Освітньо-професійна програма** «Аналітика суспільних процесів»  
**Кількість кредитів** – 5  
**Рік підготовки, семестр** – 2 рік, IV семестр  
**Компонент освітньої програми:** обов'язковий  
**Дні занять:** згідно з розкладом занять, ауд. 31 А  
**Консультації:** Очні консультації: четвер: 14.10 -16.10, ауд. 31 А.  
Онлайн-консультації: у Viber групі курсу кожного дня з 17.00 - 18.00.  
**Мова викладання:** українська



<b>Керівник курсу:</b>	Кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії та суспільних наук – Петришин Галина Романівна
<b>Контактні телефони викладача:</b>	+380978907187
<b>E-mail викладача:</b>	<a href="mailto:prg190364@tnpu.edu.ua">prg190364@tnpu.edu.ua</a>
<b>Сторінка викладача</b>	<a href="http://tnpu.edu.ua/faculty/history/petrishin-galina-roman-vna.php">http://tnpu.edu.ua/faculty/history/petrishin-galina-roman-vna.php</a>
<b>Сторінка курсу в Moodle</b>	<a href="https://elr.tnpu.edu.ua/course/view.php?id=2818">https://elr.tnpu.edu.ua/course/view.php?id=2818</a>

**Анотація дисципліни**

«Фундаментальна та прикладна соціологія» є базовою у формуванні теоретико-методологічних засад до дослідження різних соціальних явищ і соціальних процесів, які обумовлені соціокультурними умовами конкретного етапу розвитку суспільства. Основні теми навчальної дисципліни дозволяють сформувати знання про суспільство як соціальну систему, його структуру, механізм функціонування та трансформації; здатність до дослідницької та пошукової діяльності.

**Мета курсу:** сформувати теоретико-методологічні знання щодо проведення досліджень соціальних явищ і процесів суспільного життя та навички формування дослідницької проблеми, збору, систематизації та класифікації інформації.

**Завдання:** Розкрити зміст понятійного апарату та розглянути складну палітру теоретичних напрямів та методів соціологічного аналізу суспільства; проаналізувати основні структурні елементи суспільства в контексті сучасних теоретико-методологічних соціологічних підходів; здійснити аналіз основних методів, що дозволяють проводити науково-дослідну діяльність; проаналізувати організаційні аспекти щодо підготовки, проведення і подання результатів досліджень; сформувати знання і навички проведення власних наукових досліджень.

**Зміст дисципліни** «Фундаментальна та прикладна соціологія» розроблено на основі відповідних положень щодо підготовки фахівців спеціальності 033 Філософія, норм і традицій вищої університетської освіти, а також профілю освітньо-професійної програми.

### Навчальний контент:

Години		Тема	Результати навчання	Завдання
лек.	сем.			
<b>Змістовий модуль 1. Теорія та методологія соціології</b>				
2	2	1. Соціології як наука	Знати предметну область дослідження фундаментальної та прикладної соціології, її структуру та категоріальний апарат. Вміти аналізувати міждисциплінарні зв'язки досліджень фундаментальної та прикладної та їх особливості.	Задачі, тести, презентації
2	2	2. Протосоціологічний період у розвитку соціальних знань про суспільство	Знати основні етапи та особливості формування протосоціологічного знання. Вміти аналізувати теоретико-методологічні передумови виникнення соціології.	Задачі, тести, презентації
2	2	3. Історія становлення та формування соціологічної думки XIX – початок XX століття	Знати основні напрями соціологічної думки XIX – початок XX століття. Володіти навиками практичного використання теоретико-методологічних підходів до аналізу суспільства.	Задачі, тести, презентації
2	2	4. Соціологія XX століття: теоретичний та практичний рівні розвитку	Знати основні галузеві та спеціально соціологічні теорії XX століття. Володіти навиками практичного використання теоретико-методологічних підходів до аналізу різних сфер суспільства.	Задачі, тести, презентації
2	2	5. Соціологія XXI століття	Знати основні тенденції розвитку сучасної теоретичної соціології та основні дискурси довкола питань: макро - і мікрорівнів дослідження. Володіти навиками практичного використання теоретико-методологічних підходів до аналізу суспільства.	Задачі, тести, презентації
2	2	6. Соціологічні дослідження: методологічні, методичні і процедурні основи	Знати структуру та види соціологічних досліджень. Володіти методологічною базою здійснення соціологічних досліджень. Вміти застосовувати методи соціологічних досліджень у проведенні власних наукових досліджень та представляти їх.	Кейси, задачі, презентації

## Змістовий модуль 2. Суспільство як соціальна система

2	2	7. Суспільство як соціальна система	Сформувати знання про суспільство як соціальну систему, його базові компоненти та основні напрями дослідження суспільства у соціології. Скласти уявлення про різновиди соціальних систем та соціальних змін в процесі суспільного розвитку. Вміти здійснювати аналіз сучасних соціальних змін.	Кейси, задачі, презентації
2	2	8. Соціальна структура суспільства	Сформувати знання про соціальну структуру суспільства, її різновиди та структурні елементи. Знати основні види соціальної мобільності та маргінальності. Володіти навиками аналізу соціальної структури та її структурних змін у сучасному світі.	Задачі, тести, презентації
2	2	9. Особистість в системі соціальних відносин	Знати соціологічні концепції особистості, структуру та соціальну типологію особистості, різні форми соціальних відхилень у поведженні. Володіти навиками аналізу соціальних типів особистості, їх способу життя та умов формування. Розрізняти та прогнозувати основні моделі адаптації людини до соціальних умов.	Задачі, тести, кейси, презентації
2	2	10. Культура як соціальна система	Знати основні методологічні підходи до аналізу культури як соціальної системи, розкривати зміст та здійснювати аналіз соціокультурних процесів, їх складових елементів. Вміти прогнозувати наслідки соціокультурних перетворень.	Задачі, тести, презентації
2	2	11. Масова комунікація як соціальне явище	Знати складові елементи комунікативного процесу, форми комунікації та концептуальні підходи до дослідження масової комунікації. Володіти навиками аналізу змісту сучасних масових комунікацій та їх впливу на процеси віртуалізації суспільства.	Дискусія, задачі, презентації
2	2	12. Громадська думка як соціальний інститут суспільства	Знати концептуальні підходи до дослідження громадської думки; структурні елементи, механізм формування та канали вираження громадської думки. Вміти використовувати методи дослідження громадської думки та здійснювати її аналіз.	Задачі, презентації

2	2	13. Конфлікт як форма соціальної взаємодії	Знати концептуальні підходи до дослідження конфлікту, його структуру, динаміку, типи та форми. Сформувати знання по управлінню конфліктними ситуаціями; вміння управління конфліктами на мікрорівні.	Задачі, презентації, тести, кейси
0	2	14. Етносоціологія	Розрізняти зміст основних категорій етносоціології. Знати основні підходи до дослідження етнічних спільнот. Сформувати уявлення про різновиди етнічних процесів; уміння аналізувати зміни у функціонуванні етнонаціональних спільнот.	Дискусія, питання
2	2	15. Соціологія освіти	Знати основні категорії соціології освіти, основні соціологічні напрями дослідження освіти, соціальну організацію освіти, соціальну структуру системи освіти, систему відносин в освіті та особливості зв'язку освіти з соціальними інститутами суспільства. Здійснювати аналіз соціокультурних процесів в сучасній освіті.	Питання, дискусії, завдання
0	2	16. Соціологія молоді та сім'ї	Знати основні категорії соціології молоді та сім'ї, здійснювати аналіз основних проблем молоді і сім'ї.	Питання, завдання.

### Формування загальних та фахових компетентностей:

Індекс в матриці	Програмні компетентності	
	Загальні компетентності	
<b>ЗК 1</b>	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	
<b>ЗК 2</b>	Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями та інноваційними технологіями.	
<b>ЗК 3</b>	Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.	
<b>ЗК 4</b>	Здатність бути критичним і самокритичним.	
<b>ЗК 5</b>	Здатність до проведення аналітичних і наукових досліджень на відповідному рівні.	
<b>ЗК 6</b>	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	
<b>ЗК 7</b>	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.	
<b>ЗК 9</b>	Здатність до міжособистісної взаємодії та роботи в команді.	
<b>ЗК 10</b>	Здатність до самоорганізації та автономної роботи.	
<b>ЗК 11</b>	Здатність креативно мислити та генерувати нові ідеї.	
Спеціальні (фахові) компетентності		
<b>СК 3</b>	Здатність використовувати у професійній діяльності знання про розвиток основних ідей, учень та напрямків суспільних дисциплін.	
<b>СК 6</b>	Здатність здійснювати інтелектуальну, логіко-мисленнєву діяльність, спрямовану на вирішення практичних завдань.	
<b>СК 7</b>	Здатність викладати міркування послідовно, логічно, систематично й аргументовано та робити ґрунтовні смислові узагальнення, висновки.	

<b>СК 8</b>	Здатність оперувати філософською і конкретно-науковою термінологією для розв'язання професійних завдань.
<b>СК 10</b>	Здатність аналізувати та коментувати літературу з філософської, соціокультурної, економічної, та загальнонаукової проблематики.
<b>СК 11</b>	Здатність застосовувати в аналітичній діяльності знання про засади, розвиток і сучасний стан наукового та гуманітарного знання.
<b>СК 12</b>	Здатність дотримуватися в професійній діяльності норм інтелектуальної доброчесності, професійної етики та культури.
<b>СК 13</b>	Здатність брати участь у наукових та прикладних дослідженнях у галузі філософії та суспільних наук.
<b>СК 16</b>	Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати аналітичне дослідження з елементами наукової новизни та практичної значущості у різних галузях суспільного життя.

### **Програмні результати навчання:**

<b>ПРН 1</b>	Розуміти сенс філософії та суспільних наук, їх місце в системі культури.
<b>ПРН 2</b>	Розуміти розмаїття та специфіку філософських та суспільних дисциплін, знати філософську та конкретно-наукову термінологію.
<b>ПРН 3</b>	Знати основні етапи, напрямки в історії світової і вітчизняної філософії та інших суспільних галузей.
<b>ПРН 4</b>	Аналізувати та коментувати літературу з філософської, соціокультурної, загальногуманітарної та суспільної проблематики.
<b>ПРН 5</b>	Уміти спілкуватися з професійних питань державною та іноземною мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації.
<b>ПРН 7</b>	Розуміти сучасну наукову картину світу, її основні проблеми та суперечності.
<b>ПРН 8</b>	Оперувати основними філософськими, економічними, соціологічними, політичними методами і підходами, розуміти етико-практичну значущість філософського та соціально-гуманітарного знання у здійсненні аналітичної діяльності.
<b>ПРН 9</b>	Мати навички написання філософських текстів, проведення політичних, соціально-економічних та наукових досліджень.
<b>ПРН 10</b>	Мати навички реферування, систематизованого огляду і порівняльного аналізу філософської, суспільствознавчої й загальнонаукової літератури та уміння роботи з документами різних видів.
<b>ПРН 11</b>	Вміти аналізувати міркування, різні види інформації, факти, статистичні дані, робити ґрунтовні смислові узагальнення, висновки, прогнози та надавати рекомендації.
<b>ПРН 13</b>	Критично оцінювати власну позицію та знання, порівнювати і перевіряти отримані результати.
<b>ПРН 17</b>	Мати навички участі в наукових та прикладних дослідженнях у галузі філософії та суспільних наук.
<b>ПРН 19</b>	Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури і електронних баз та критично аналізувати, класифікувати, систематизувати й інтерпретувати її.
<b>ПРН 22</b>	Знати нормативну суспільно-політичну й економічну теорію, їх прикладний та порівняльні аспекти; використовувати понятійно-категоріальний та аналітично-дослідницький апарат сучасної світової суспільної думки.

### **Основні джерела**

1. Арон Р. Етапи розвитку соціологічної думки. К., 2004. 392 с.
2. Городяненко В. Г. Соціологія : підручник. К. : ВЦ «Академія», 2015. 544 с.
3. Загальна соціологія : [хрестоматія] / концепція, упоряд., перекл. А. В. Фурман, В. С. Біскуп, О. С. Морщакова. К. : Вид-цтво Ліра-К, 2019. 354 с.

4. Історія соціології ( у 2-х кн.) [Електронний ресурс]. Навч. посібник / О. А. Рахманов, С. С. Бульбенюк, Ю. М. Маленюк. К. : КНЕУ, 2017. 279 с.
5. Історія теоретичної соціології. Початок ХХ століття. Перша загальнотеоретична криза соціології : навчальний посібник для вузів / За ред. Ю. Н. Давидова, І. Ф. Дев'ятко, М. С. Ковальнової, В. Н. Фоміної. 3-є вид., виправ. і доп. М. : Акад. проект Гаудеамус, 2010. 354 с.
6. Історія теоретичної соціології. Предісторія соціології : навчальний посібник для вузів / За ред. Ю. Н. Давидова, І. Ф. Дев'ятко, М. С. Ковальнової, В. Н. Фоміної. 3-є вид., виправл. і доп. М.: Акад. проект Гаудеамус, 2010. 274 с.
7. Історія теоретичної соціології. Соціологія ХІХ століття. Від появи нової науки до предвісників її першої кризи: навчальний посібник для вузів / За ред. Ю. Н. Давидова, І. Ф. Дев'ятко, М. С. Ковальнової, В. Н. Фоміної. 3-є вид., виправ. і доп. М. : Акад. проект Гаудеамус, 2010. 370 с.
8. Історія теоретичної соціології. Соціологія другої половини ХХ – початку ХХІ століття : навчальний посібник для вузів / За ред. Ю. Н. Давидова, І. Ф. Дев'ятко, М. С. Ковальнової, В. Н. Фоміної. 3-є вид., виправ. і доп. М. : Акад. проект Гаудеамус, 2010. 526 с.
9. Калашнікова Л. В. Організація діяльності соціологічних служб: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2018. 216 с.
10. Кононов І. Ф. Теоретична соціологія. Курс лекцій. Т.2. Сучасні суспільства : структури та процеси. Підручник. Луганськ : вид-во ДЗ «ЛНУ ім. Тараса Шевченка», 2013. 336 с.
11. Конспект лекцій з дисципліни „Соціологія” для студентів першого (бакалаврського) рівня всіх спеціальностей. Кам'янське, ДДТУ, 2019. 61 с.
12. Кузьменко Т. Соціологія. ВД «Центр наукової літ-ри», 2019. 310 с.
13. Култаєва М. Д., Навроцький О. І., Шеремет І. І. Європейська теоретична соціологія ХХ-ХХІ століття : навчальний посібник. 2-ге вид., випр. та доп. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. 372 с.
14. Ляпіна Л. А. Етносоціологія : навч. посіб. Миколаїв : ЧНУ ім. Петра Могили, 2013. 307 с.
15. Нечитайло І. Соціологія освіти. Від соціологічної теорії до освітньої практики. Кондор, 2019. 296 с.
16. Лукашевич М. П. Соціологія. Основи загальної, спеціальних та галузевих теорій : підручник / М. П. Лукашевич, М. В. Туленков, Ю. І. Яковенко. К. : Каравела, 2015. 544 с.
17. Панина Н. В. Технологія соціологічного дослідження (курс лекцій). 2-ге вид. К. : Ін-т соціології НАН України, 2007. 302 с.
18. Підлісний М. М. Соціологічний практикум : навчально-наочний посібник у схемах і коментарях. Дніпропетровськ : Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2016. 126 с.
19. Рожанська Н. В. Загальна соціологічна теорія : навч. посіб. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. 336 с.
20. Ручка А. О., Танчер В. В. Курс історії теоретичної соціології. К., 1995. 225 с.
21. Соціокультурні та теоретичні засади філософії постмодерну / В. В. Лях, О. М. Йосипенко, Я. В. Любивий, В. С. Пазенок, К. Ю. Райда, Л. А. Ситніченко. К., 2017. 312 с.
22. Волович В. І. Соціологія. К. : ЦУЛ, 2019. 808 с.
23. Соціологія. Підручник / Микола Горлач, Василь Кремень, Володимир Волович, Ірина Жиленкова, Михайло Романенко, Сью Цюань Яо. К. : Центр навчальної літератури, 2019. 808 с.
24. Нестуля О. О. Соціологія. Практикум. Модульний варіант. 2-ге видання. Навчальний посібник. К., 2019. 272 с.
25. Соціологія : навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. 2-ге вид., доопр. і доп. / За заг. ред. В. І. Докаша. Чернівці, 2013. 345 с.

26. Соціологічна теорія : традиції та сучасність: навчальний посібник / За ред. А. Ручки. К., 2007. 363 с.
27. Соціологія : навчальний посібник для студентів для студентів усіх спеціальностей денної форми навчання, що вивчають «Соціологію» / О. В. Горпинич, О. Ю. Клименко, Л. М. Москаленко, М. С. Труш, В. Ф. Ятченко. Київ : ДУТ, 2019. 235 с.
28. Піча В. М., Хоронжий А. Г., Магазинщикова І. П. та ін. Соціологія : підручник за ред. В. М. Пічі. 2-ге вид., стер. Львів : Магнолія плюс; Львів : Новий Світ-2000, 2015. 277 с.
29. Титаренко О. О. Соціологія. Навчальний посібник. Вид-во : Дакор, 2020. 210 с.
30. Штомпка П. Соціологія. Аналіз суспільства [Текст]: [підручник: пер. з пол.] / [Пйотр Штомпка]. Нове розширене вид. Львів: Колір ПРО, 2020. 799 с.

### Визначені рамки дисципліни:

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються відповідно до критеріїв якості знань. Перескладання модуля відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час виконання практичних завдань та он-лайн тестування (наприклад, програма Moodle) у процесі заняття. За порушення академічної доброчесності здобувачі можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності: повторне проходження оцінювання; повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрахування із закладу освіти, позбавлення академічної стипендії; позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати навчання тощо.
- **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються не більше 5 балів. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування, участь в представленні соціального проекту) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із викладачем. За умови індивідуального навчального графіка студент має можливість отримати позитивну оцінку завдяки виконанню планових завдань та ІНДЗ.
- **Політика оцінювання.** Враховуються бали поточного контролю (80 балів), підсумкового контролю (екзамен): тестування та творче завдання (20 балів). При цьому враховується присутність на заняттях та активність роботи студента під час занять.

### Оцінювання

Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Змістовий модуль 1 (теми 1-6) – розв'язки практичних задач, презентації до тем на семінарських заняттях	30
Змістовий модуль 2 (теми 7-16) – розв'язки практичних задач, презентації до тем на семінарських заняттях	50
Модульний контроль	20

Шкала оцінювання студентів:

ECTS	Бали	Зміст
A	90-100	відмінно
B	85-89	добре

C	75-84	добре
D	65-74	задовільно
E	60-64	достатньо
FX	35-59	незадовільно з можливістю повторного складання
F	1-34	незадовільно з обов'язковим повторним курсом

**Розподіл балів за темами курсу:**

Кількість балів	Змістовий модуль 1 Т1-Т6						Змістовий модуль 2 Т7 – Т16										Екз	Підсумок
	Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Тема 8	Тема 9	Тема 10	Тема 11	Тема 12	Тема 13	Тема 14	Тема 15	Тема 16		
	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5		
	30						50										20	100

**Пререквізити курсу**

Ефективність засвоєння змісту дисципліни значно підвищиться, якщо студент попередньо опанував такі дисципліни як: «Філософія», «Основи наукових досліджень».

**Формат дисципліни:**

Формат дисципліни змішаний (blended): до очного навчання додається електронний супровід дисципліни в системі Moodle. Blended Learning – викладання курсу передбачає поєднання традиційних форм аудиторного навчання з елементами дистанційного навчання, в якому використовуються спеціальні інформаційні технології, інтерактивні елементи, онлайн-консультування тощо.